

Ostrowska, Teresa

"Uniwersytet Poznański, Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny. Bibliografia publikacji, materiały biograficzne: 1919-1939", T. 1-3, pod red. Krystyny Karwowskiej, Poznań 1979 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 30/2, 405-406

1985

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w ostatnich latach XIX wieku i pierwszych latach XX wieku do podjętej przez rząd pruski reformy szkolnictwa wyższego i średniego. Jednym z wyników tej reformy było utworzenie w Niemczech nowych politechnik i przyznanie politechnikom prawa nadawania stopnia doktora, co podwyższyło, oczywiście, status szkół realnych. Jednak pomimo przeprowadzenia reformy jeszcze przez kilka lat trwały ostre spory pomiędzy zwolennikami nauczania czystej matematyki a zwolennikami powiązania jej z fizyką i naukami przyrodniczymi.

Naszukowany tutaj, z konieczności w sposób zwięzły i bardzo uproszczony, przebieg trwającego przez kilkadziesiąt lat sporu pomiędzy zwolennikami nauczania klasycznego a zwolennikami reformy w Niemczech przedstawia Lewis Pyenson szczegółowo i zajmująco. Książka powinna zainteresować zarówno specjalistów, zajmujących się historią nauczania, a zwłaszcza nauczania matematyki, jak i socjologów śledzących ewolucję procesów przystosowywania nauczania do zmieniających się warunków życia w społeczeństwach współczesnych.

Bronisław Średniawa
(Kraków)

Uniwersytet Poznański, Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny. Bibliografia publikacji, materiały biograficzne: 1919—1939. (Opracował zespół pracowników Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu pod redakcją Krystyny Karwowskiej). T. 1—3 Poznań 1979 660 ss., ilustr. (maszynopis powielony).

Publikacja ta należy do serii wydawnictw ogłoszonych w sześćdziesiątą rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości.

Praca niniejsza powstała ze względu na potrzebę dostarczenia materiałów dokumentacyjnych do opracowywania monografii poświęconych życiu i działalności naukowej profesorów poznańskich, dziejów placówek lekarskich i farmaceutycznych poznańskiej uczelni, a także do artykułów okolicznościowych z okazji rocznic i różnych uroczystości. Podjęli ją pracownicy Biblioteki Akademii Medycznej w Poznaniu. Anonimowym współautorem jest Witold Głowacki, który udostępnił zespołowi autorskiemu opracowane przez siebie materiały bibliograficzne z historii farmacji.

Pracownicy Biblioteki już wcześniej wnieśli swój wkład do dziejów medycyny poznańskiej. Mianowicie w latach 1970—1972 ogłosili dwuczęściową *Bibliografię zawartości poznańskich wydawnictw medycznych okresu międzywojennego 1919—1939*. Bibliografia ta obejmowała m.in. prace ogłoszone w „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”.

Recenzowana publikacja składa się z zagajenia (*Wstęp* Krystyny Karwowskiej i *Przedmowa* Bożeny Bujalowskiej), zasadniczej części biograficzno-bibliograficznej oraz materiałów informacyjnych.

Część biograficzno-bibliograficzna została podzielona na jednostki organizacyjne: Wydział Lekarski na Zakłady i Kliniki, a Oddział Farmaceutyczny na 5 Zakładów. Należy tu przypomnieć, że niektóre z tych placówek były pionierskie. Zakład Chemii Fizjologicznej (Stefana Tytusa Dąbrowskiego), Zakład Radiologii Lekarskiej (Karola Mayera), Studium Wychowania Fizycznego (Eugeniusza Piaseckiego) i Klinika Ortopedyczna (Ireneusza Wierzejewskiego i Stefana Raszei) były pierwszymi w Polsce placówkami z tych specjalności, natomiast Zakład Fizyki Lekarskiej (Stanisława Kalandyka) był jedynym tego rodzaju zakładem w Polsce.

W ramach każdej jednostki zostały wydzielone 2 części: biograficzna i bibliograficzna. W pierwszej znajdują się fotografie i krótkie dane biograficzne o kie-

rownikach i samodzielnych pracownikach nauki danej jednostki, wykraczające poza rok 1939, następnie zestawienie materiałów do ich życiorysów. Zestawienie to obejmuje pozycje drukowane, pozycje w trakcie opracowywania i numery teczek personalnych, znajdujących się w archiwum uczelni. W drugiej części zamieszczono bibliografię publikacji, jakie wyszły z danej placówki w okresie 20-lecia. Bibliografia ta ma nieograniczony zasięg terytorialny i językowy. Wymienione w niej zostały również rozprawy doktorskie, i to nawet wtedy, gdy nie zostały wydane drukiem, artykuły popularnonaukowe publikowane w ważniejszych czasopismach ogólnokulturalnych, a także artykuły z prasy codziennej, jeżeli poruszały ważne tematy. Tę część biograficzno-bibliograficzną poprzedzają materiały dotyczące zasłużonych osób: Heliodora Święcickiego, inicjatora i głównego założyciela Uniwersytetu Poznańskiego oraz Franciszka Chłapowskiego, profesora honorowego poznańskiego Wydziału Lekarskiego.

Zakład Historii i Filozofii Medycyny był w latach 1920—1939 i 1945—1947 prowadzony przez Adama Wrzosa. W Zakładzie tym pracował Witold Ziembicki. Jednak głównym autorem publikacji wychodzących z tego Zakładu był Wrzosek. Wrzosek też w latach 1933—1938 był promotorem 13 rozpraw doktorskich.

Materiały informacyjne zostały w wydawnictwie potraktowane wyczerpująco. Obejmują one wykaz skrótów tytułów wykorzystanych czasopism oraz wydawnictw ciągłych, wykaz ważniejszych wykorzystanych wydawnictw zwartych, objaśnienia innych skrótów, indeks nazwisk autorów publikacji do bibliografii prac Wydziału Lekarskiego i Oddziału Farmaceutycznego, indeks przedmiotowy, wykaz skrótów nazw zakładów i klinik. Wydawnictwo zamykają reprodukcje kart tytułowych 12 wydawnictw zawierających materiały do wojennej historii i działalności naukowej poznańskich medycznych uczelni.

Na oddzielną uwagę zasługuje indeks przedmiotowy ze względu na swoją szczegółowość. Został on wzorowany na *Katalogu haseł przedmiotowych...* Stanisława Konopki.

To pracochłonne wydawnictwo ukazało się w bardzo skromnej szacie graficznej. Jest to kserograficzna odbitka w nakładzie zaledwie 25 egzemplarzy (!). Poszczególne egzemplarze są numerowane. Wyraźne zdjęcia wykonano na błyszczącym papierze i wklejono do kart. Reprodukcje wykonał Bernard Malak. Tomy mają paginację ciągłą. Oprawione są w zielone płótno ze złotym napisem.

Każda praca ma swoje usterki. W tym wydawnictwie należy do nich zaliczyć podawanie imienia Witolda Ziembickiego jako Witold; opuszczenie w zestawieniu materiałów do życiorysu Wrzosa artykułu Teresy Ostrowskiej pt. *Prof. Adam Wrzosek (1875—1965) i Jego dorobek naukowy* („Wiadomości Lekarskie” T. 30: 1977 nr 1 s. 63—66), a w bibliografii prac, które wyszły z Zakładu Radiologii Lekarskiej — artykułu Ksawerego Rowińskiego pt. *Z badań sprawdzających istnienie promieniowania komórek żywych* („Nowiny Lekarskie R. 43:1931 z. 17 s. 545—549).

Ograniczony nakład pozwala na zaopatrzenie tym wydawnictwem tylko najważniejszych bibliotek. Warto, by historyk nauki i historyk medycyny wiedział o nim, bo może w nim znaleźć interesujące go materiały.

Teresa Ostrowska
(Warszawa)